

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' - ΕΤΟΣ Α' (16^{ον})

Ἀθήνα, Σάββατο, 13 Ἰουλίου 1919

ΑΡΙΘ. 31 (640)

ΜΑΡΙΑΣ ΚΟΝΟΠΝΙΤΣΚΥ

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ ΚΑΙ ΣΙΣΥΦΟΣ

2 -

ΟΙ ΑΙΩΝΕΣ ΠΕΡΑΣΑΝ

Ἄσπερόφωτη νύχτα. Πλατὸς κάμπος. Στὸ βάθος βουὰ πῶς τὰ νύττει τὸ σκοτάδι. Χαράζει Ὁ ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ κυκλωμένος ἀπὸ φῶς ἕως κι' εἶναι φτερωμένο πνεῦμα.

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ. Ἐπὶ τέλους ἔγινες δική μου, ὦ θεϊκὰ φωτιά. Σ' ἔχω πιά τώρα, σπύθα τῆς ἀθάνατης ζωῆς! Εἶσαι μαζί μου ὦ κεραυνὸ τοῦ Δία, ἐσύ, ὁ ἕνας ἀπ' τοὺς ἑπτὰ κεραυνοὺς ποὺ λείγουνε τ' ἀγκύρια τῶν ποδιῶν του. Σὲ κρατῶ πιά ὦ πηγή τῆς ἐγκόσμιας ζωῆς, τῆς κίνησης, τῆς δουλειᾶς, τῆς δύναμης.

Σ' ἔχω σὸ στήθος μου, ἐσένα ποὺ θρέφεις τὴ γῆς, σὲ κρατῶ πάνω σὸ γυμνὸ μου—ὦ εὐλογημένη ἢ δύναμη ποὺ θγαίνει ἀπὸ σὲ—σὲ κρατῶ και δὲ νοιώθω πόνο. Ἐγώ, ὁ ἀπὸ τῆς γῆς, σ' ἔχω μέσα στήν ἀγκαλιά μου, σὲ κρατῶ στήν ἀπαλήμυ μου ποὺ φλέγεται και δὲν πονῶ.

Γιατὶ ὁ πόνος μου εἶναι ζωὴ ἑκατομμυρίων. Γιατὶ ὁ πόνος μου εἶναι γλυτωμὸς ἑκατομμυρίων. Κι' ὁ θρίαμβος τῆς ἀνθρωπότητος ἀρχινάει μὲ τὰ πάθη τὰ δικά μου.

Περιχυμῆνος ἀπ' τὸ χουσάφι τῆς φλόγας σου, ὦ θεϊκὰ σπύθα, πετοῦσα ἀπάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα κι' ἡ θάλασσα ἔγιν' ἄλικη σὰν ἀπὸ κάποιαν ἀσθή. Κι' ἀπ' τὰ βαρεῖά της τὰ κύματα θγήκανε τὰ τέρατα κι' ἀνασηκῶνοντας τὰ πρόβουχά τους τὰ κεφάλια μὲ κύταγαν.

Και βλέποντας πῶς φέρω τὸ φῶς τῆς μέρας ἔκαναν θόρυβο φοβερὸ κι' ἐκρόφτηκαν στὰ βᾶθη τοῦ Αἰγαίου.

Κι' ἀπάνω ἀπ' τὰ πικρὰ τὰ δάση πετοῦσα, ἀπάνω ἀπ' τὰ πικρὰ τὰ δάση ποὺ ἀγκάλιαζαν τὶς πλαγιὰς τοῦ Ὀλύμπου και τῆς Ἰδης κι' ἀναγαν τὰ δάση ἀπ' τὶς ἀχιτῆδες τῆς χάρωνγῆς. Και τὰ μεγάλα ὄρθρινὰ πουλιὰ ταράχτηκαν, ξυπνώντας, σὶς φωλιαιῆς τους και μὲ δυνατὰ ξεφωνίσματα ἀνήνοχα σιροφυγόριζαν σὶς σγουρὲς κορφὰς τῶν γέρικων δρυῶν.

Κι' ὁ ἀγριόγατος συμαεῦχτηκε και λόγισε τὴ σταχτηρὴ του πλάτη και σκέπασε τὸ σιενὸ χάρωμα τῶν κίτρινων ματιῶν του. Κι' ἡ ἀροῦδα σηκώθηκε στὰ δὺο τῆς πόδια και κινώντας τὶς πικρὰς τὶς τρίχες της χύθηκε τρεχάτη πρὸς τὶς κρυφὰς σπηλιὰς.

Κι' διαν ἐσιτάθηκα ἀπάνω ἀπὸ τὴ γῆς ὀλόγυρά μου συνάχτηκε σφιχτὰ ἕνας φωτεινὸς κύκλος κι'

ἀκολουθοῦσε τὰ θήματά μου ὡσὰν τὸ δοῦλο ποὺ ἀκολουθᾷ τὰ θήματα τοῦ ἀφέντη του.

Κι' ἀπ' τὴ λάμψη τοῦ κύκλου αὐτοῦ τὰ λουλούδια ἀνοίγαν τὰ γαλάζια τους μάτια και μὲ κύταγαν. Και κάθε κίνημά μου γεννοῦσεν ὁμορφιά.

Κυρίαρχος τοῦ φωτὸς θὰ εἶναι τὸνομά μου. Και θάνατι τὸνομά μου: Ὁ Χαρίζων κι' Ὁ Ὁδηγητῆς.

Τὸνομά μου θάνατι κρικός σὺνδεσης ἀνάμεσα σὶτους αἰῶνες κι' οἱ ἐθροῦποι θὰ φέρουν τὸ κάλεσμά μου σὰν ἄστρο πάνω στὰ μέτωπά τους.

Και θάνατι τὸνομά μου ὁ Διαλαλητῆς κι' ὁ Ἐξαγοραστῆς.

Και θαρθοῦν τὰ σκοτεινὰ πλήθη τῶν λαῶν και θὰ μὲ κυκλώσουν και χάρη σ' ἐμένα θὰ γνωρίσουν τὸν ἥλιο.

Και θὰ μ' εὐλογοῦν κι' ἂν ἀκόμα ἀπ' τὴν πολλὴ τὴ λάμψη γίνον πιδ τυφλοὶ ἀπ' ὄσο ἦταν.

Και θάνατι τὸνομά μου ὁ Προφήτης κι' ὁ Ἀρχηγός.

Και θὰ πᾶνε οἱ λαοὶ κατόπι μου και θὰ καλοῦν τὸ θάνατο νίκη και τὶς λαβωματιῆς ξεδίψασμα.

Πέφτοντας και πεδαινόντας, οἱ λαοί, θὰ τραγουδᾶνε τὴ θῆξα μου και τὸ τραγοῦδι τους θὲ νᾶναι ἡ ἀνάστασή τους. Και θὰ εἶναι τὸνομά μου ὁ Στερεωτῆς κι' ὁ Ἀναγεννητῆς.

Και θὰ τραβήξουν πρὸς ἐμένα οἱ λαοὶ ποὺ δὲ γεννήθηκαν ἀκόμα και σὶ τὸνομά μου θὰ πλάσουν νέο κόσμο.

Και θὰ καταστραφοῦν τὰ ἔργα τους και τὰ μάτια τους δὲ θ' ἀντικρῶσουν τὰ δημιουργήματά τους μὲ τὸνομά μου θάνατι πάντα γιὰ κείνους σὺνθημα.

Και θάνατι τὸνομά μου ὁ Ἀντρωτῆς κι' ὁ Συντελεστῆς.

Ἐγὼ θὰ λιγοστῆψω και θὰ καταργῶω κάθε τιμωρία και καθένας ποὺ εἶχε ἀπ' τὸ Δία σντριφτεῖ θὰ ξανασηκῶσει σὶτον ἥλιο ἀντίκρυ τὸ κεφάλι του.

Πῶς καίει!

Καίει τὴ σάρκα ὡς τὸ γυμνὸ, τὸ ζωντανὸ τὸ κόκκαλο. Μὰ ἐγὼ δὲ θὰ τὴ ρίξω. Τὰ χέρια μου μὲ τὴ φωτιά δὲ θὰ τὴ θγάλω ὄξω.

Γιατὶ θὰ τὴ δεῖ ὁ Δίας και θὰ στείλει νὰ μὲ κυνηγήσουν.

Πῶς καίει.

Νοιώθω τὴ μυροδιὰ τοῦ πετιοῦ μου ποὺ καίεται και τὸ θρασμὸ τῆς σάρκας μου ποὺ φλέγεται... Γρήγορα, γρήγορα... Γρήγορα σὶς κατοικίεες τῶν ἀθρώπων! Ὡσποῦ νὰ μὲ δεῖ ὁ ἥλιος και τὸ μὴνῶσει σὶτον ἀφέντη του θάμαι μακρὰ, μακρὰ!

Σὰν πύρινο στυλάρι, σὰ δαδι γλεγοῦμένο διι φτάσω, ἐγὼ, τὸ σκοπὸ μου. Κι' ἀπ' τὴν πνοή μου θὰ γεννηθεῖ ὄχι φλέγει και φωτίζει.

Τὸ πνεῦμα μου μέσα στὴ σάρκα μου θάνατι ὁμοιο

μέ τῃ φλόγα μέσα σὶ ἀλάδαστρο. Ραγίζει τὸ ἀλάδαστρο... χαλιέται ἡ σάρκα μου...

Ἡ φωτιά τῶν αἰῶνων εἶναι μεγάλη καὶ ἄσβυστη.

Σᾶς εὐλογῶ, ὦ παθήματά μου! Τρεῖς καὶ τριακόσιες τρεῖς φορὲς σᾶς εὐλογῶ!

Ἵποφέρω τόσο, πὸν πᾶνω νὰ αἰσιάνουμαι κυριεμένος ἀπ' τὴν ἡδονὴ τοῦ πόνου...

Ἐμπρός! μακρύτερα! Ἵσια ἔμπρός! Παντοτινὰ ἔμπρός!

Φέρω τὴ φωτιά! Φέρω τὴ φωτιά, πὸν μ' ἀτήνα ὁ Δίας ἐφτιαξε τ' ἀστροπελέκια τῆς ἐξουσίας του. Φέρω τὴ φωτιά πὸν με τὴ δυνάμη τους οἱ ἄθροποι θὰ γίνον ἰσόθεοι!

Φέρω τὴ φωτιά! Φέρω τὴ φωτιά νὰ τὴν σκορπίσω σὶ ἀσκοιᾶδια καὶ σὶ τὴν παγωνιά, σὶ τὴ σπηλιὰ τοῦ θανάτου!

Θὰ μῶ σὶς πολιτεῖες καὶ σὶς χωριά τῶν ἀθρώπων, θὰ μοιράσω τὴ φωτιά σὶς τέσσαρες γωνιὰς τῆς γῆς, τέσσαρες ἄνεμοι θὰ τὴ σκορπίσουν, τέσσαρες ἥλιοι θὰ γεννηθοῦν ἀπὸ κείνην!

Καὶ θάρθουν οἱ ἄθροποι καὶ θ' ἀνάφουν πλῆθος μεγάλες φωτιές· καὶ θάρθει ὁ ζητιάνος καὶ θ' ὀνάφει τὴν ὄκα του καὶ θὰ φύγει φερόντας μαζί του τὴ θεοτιὰ του ἴση με τὴ δική σου τὴ θεοτιὰ, αἰῶνι, ἀθάνατε Δία!

Βλέπω τοὺς ἀθρώπους καὶ βλέπω τοὺς αἰῶνες.. Πᾶν οἱ ἀθροῦποι, διαβαίνουν οἱ αἰῶνες κάτω ἀπ' τὴ σημαία τῆς φωτιᾶς.

Πύρινος ρυθμὸς πλέκεται γύρω ἀπ' τὴ σφαῖρα τῆς γῆς ἀπ' τὸ θράδι ὡς τὴν ἀγῆ, ἀπ' τὸ χάραγμα ὡς τὸ ἡλιοβασιλεμα.

Φέγγει, φέγγει ὀλοένα ζωηρότερα... Φεύγει ἡ νύχτα, ἡ σκοτεινιά, γλωμαίνουν οἱ καταχνιές. Ὡσὸν τὸν πέπλο τῆς ἀγαπημένης πέφτει ἡ καταχνιά ἀπ' τὸ πρόσωπο τῆς γῆς. Κάθε στιγμή ὄλο καὶ φέγγει πὸ ζωηρά.

Τί φαντάζει ἐκεῖ σὶ μακρινά; Δὲν εἶναι τάχα ὁ γαλάζιος Καύκασος; Δὲν εἶναι τὰ αἰῶνια του χιόνια ντυμένα φῶς;

Κί' ἀπάνω του;· Τ' εἶν' ἐκεῖνο!

Δὲν εἶν' τάχα τὸ δικό μου τὸ κορμὶ πὸν ρίχνει ὡς ἐκεῖ τὸν μακρὸ, τὸν σκοτεινὸ του ἴσκιου;

Τί παράξενα πὸν ἔχει πέσει ὁ ἴσκιος μου; Ἀθροπος πὸν πλαγιάζει σὶ θράχο, κερρωμένος ἀπάνω του, πρέπει νάχει τέτοια ὄψη. Καὶ τὸ ξεχωρίζω τόσο καλά τὸ φάντασμα!

Ὁ γύπας πὸν στροφογυρίζει πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι μου γελασμένος ἀπ' τὴν ὁμοίτητα πέφτει καταπάνω σὶ στήθος τοῦ βρονκόλακα πὸν τὸν γέννησε τὸ ἀγνὸ λυκόφως καὶ τοῦ χιτυὰ τὴν καρδιά με τὸ πεινασμένο του τὸ ράμφος. Φαίνεται πὸς ὁ γύπας αὐτὸς δὲ θρῆκ' ἀπόψε κωνῆγι. Ἐκὰν ἐγὼ κινενα κίνημα; Ἔτσι θάνα. Γιατί ὁ βρονκόλακας ἐκεῖ χιτυέται, σπαρταρᾷ σὲ σπασμοὺς ὡσὸν ἀπὸ πόνο δυνατῶ... Κοίτα, κοίτα! Στὸ στήθος του φαντάζει μιὰ λαβωματιά! Γιὰ δὲς! Ἀπ' τὴ λαβωματιά χύνεται τὸ φῶς, σὸν κίματα χύνεται τὸ φῶς καὶ πλημμυρίζει ὄλον τὸν κόσμο!

Ἀχ! Εἶν' αὐτὸ παιγνίδι τῶν ἀχιτίδων τοῦ ἡ-

λιου πὸν μὸλις θγαίνει. Κί' εἶναι τόσο ὀλοφάνερο τὸ ὄραμα! Ἄν...

Τί μοῦ γίνεται; Μακρύτερα! Μακρύτερα! Μακρύτερα!

II

Τὸ ἴδιο περιβάλλον ὄποις καὶ σὶ πρῶτο μέρος. Καλοκαιριάτικη βραδεία. Ὁ ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ, φορεῖ σινδάλια καὶ μανδύα στρατοκόπου. Στὸ κεφάλι του φορεῖ φτωρὸ καλπάκι Ἐρμῆ, τὸ πρόσωπό του εἶναι μισοσκεπασμένο.

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ.— Ἦουχία παντοῦ. Μήπως ἔπαγε νὰ δουλεύει; Ἦ μήπως τὸν πλάκωσαν οἱ πέτρες; Λατόμε, λατόμε!

Σιωπή. Ἄν δὲν ἦταν τὸ κέρωμα τοῦ τοῖζικα μποροῦσε κανεὶς ν' ἀκούσει καλά τὴν κίνηση τοῦ κύκλου τοῦ χρόνου σὶ τὸν οὐρανὸ.

Λατόμε, ἔ!..

Δὲ φαίνεται κανένας. Μὴν ἐλάδευα καὶ δὲ δρῆκα τὸ μέρος; Ὡ πόσο εἶμαι καταθασανισμένος! Δὲ μπορῶ ὡς τὴν ὥρα νάρθω σὶ συγκαλά μου, ὑστερα ἀπ' τὴν καταραμένη τιμωρία πὸν μ' ἐδρῆκε. Ἀδυνάτσια, ἔγινα μηδέν! Ὡ αὐτὸς, ὁ θράχος, ἡ τρικυμία, τὰ δεομά...

Κί' ὑστερα οἱ ὠκεανίδες! Ὡ αὐτὲς οἱ ὠκεανίδες!

Τί ἰδέα τοὺς κατέθηκ' νὰ κλάφουν τὴν τύχη τοῦ Προμηθέα;

Ἀχ, αὐτὲς οἱ γυναῖκες τοῦ νεροῦ, αὐτὸς ὁ ἀναστεναγμὸς τῶν κυμάτων ἀπ' τὴν ἀγῆ ὡς τὸ θράδι, ἀπ' τὸ θράδι ὡς τὴν ἀγῆ... Πόσο θασανίζομυνα. Καὶ θὰ πέθαινα ἀπ' τὴν πλῆξη ἂν δὲν ἦταν ὁ γύπας... Αὐτὸς με διασκέδαζε!

Μὰ εἶν' ἀνάγκη νὰ μιλήσω με τὴν ἄβυσσο! Λατόμε! Ἔ, φουκαρᾷ! (Ἀκούεται γογγυσμός.)

Γιατί γογγύζεις φίλε μου;

ΣΙΣΥΦΟΣ.— Σὲ καταριέμαι.

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ.— Γιατί;

ΣΙΣΥΦΟΣ.— Περιμένε. Ἄσε με λιγάκι ν' ἀναβῶ.

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ.— Μήπως σὲ πλάκωσε κανένας θράχος;

ΣΙΣΥΦΟΣ.— Ὁχι. Ἐγὼ ἔπεσα μόνος μου. Στὴν ἀπελπισία μου ἔπεσα. Ρίχτηκα σὶ τὸν θυθὸ τῆς ἀβύσσου κι' ἔκρυνα τὸ κεφάλι μου μέσ' σὶ τὸ χῶμα. Ἐσὺ, μ' ἔβλαψες, ἀητέ!

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ.— Ἐγὼ; Ἐσένα; Πὼς μποροῦσα νὰ σὲ βλάψω ἐγὼ;

ΣΙΣΥΦΟΣ.— Μὲ τὰ λόγια σου μ' ἐβλαψες. Μὲ τὴ γλώσσα σου τὴ μαργιόλα. Ἀπ' τὸν καιρὸ πὸν μ' ἐμίλησες γιὰ τὸ φῶς καὶ γιὰ τὰ ἑκατομύρια τ' ἀστέρια ἔχασα τὴ γαλήνη μου. Τὰ γυρεῶ, θέλω νὰ τὰ φτάσω, ποθῶ νὰ τὰ βλέπω. Αἰῶνες πέρασαν ἀπὸ τότες, σὶ ματόκλαδά μου κρεμάστηκαν σκληρὰ σιρῶματα σκόνης κι' ἐγὼ κοιτάζω ψηλά... Ὅλο κοιτάζω.

Μὰ δὲν τὰ βλέπω τ' ἀστέρια. Ἵως καὶ νᾶσβυσαν. Ποῖς τὸ ξέρει;

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ.— Φέγγουν ὄπως καὶ πρῶτα.

ΣΙΣΥΦΟΣ.— Μὰ ἐγὼ δὲν τὰ βλέπω. Κυλάω τὴν

πέτρα τὸν ἀνήφορο, κοιτάω μήπως καὶ δῶ τὸ χρυσαφένιο τ' ἀστέρι. Πῶς τὸ καλοῦσες ἐσύ;

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ.— Ἕλιον.

ΣΙΣΥΦΟΣ.— Ναί. Λαμπρὸ ὄνομα. Κοιτάω μήπως καὶ τὸν δῶ τὸν ἥλιο. Μὰ δὲν ὑπάρχει!

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ.— Ὁ προαιώνια τυφλότητα τῆς ἀβύσσου! Ὁ ἥλιος ἐφέλεγε ὀλημερίς ἀπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι μου. Φλεγόντανε σὰν ἥλιος δίσκος. Ὁ ἀγέρας καὶ τώρα ἀκόμα τρεμωνιάζει ἀπὸ τὴν ἀρχα του.

ΣΙΣΥΦΟΣ.— Καὶ τὰ νυχτερινὰ τ' ἀστέρια ἀναζητοῦσα μὲ τὰ μάτια μου. Τοῦ κάκου ἄνωγες κί' αὐτὸ.

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ.— Κί' ὅσοιόσο καὶ τ' ἀστέρια φέγγουν. Ἡ ἀσημένια ἢ Σελήνη δλη τὴ νύχτα μούδειγνε τὸ δοῦο.

ΣΙΣΥΦΟΣ.— Ἐδῶ ποῦ εἶμ' ἐγὼ ἀστέρια δὲν ἔχει. Δὲν ξέρω τὴ Σελήνη σου. Μπορεῖ καὶ νᾶναι ἀσημένια μὰ ἐγὼ δὲν τὴν ξέρω. Γιατί τάχα μοῦ μιλοῦσες γιὰ τὰ ὠραῖα καὶ τὰ λαμπρὰ πράγματα, ποῦ τὰ μάτια τὰ δικὰ μου δὲ μποροῦν νὰ τὰ δοῦν;

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ.— Μὰ ἐσύ καὶ ποῦ μπροστὰ δὲν ἐβλεπες τίποτα.

ΣΙΣΥΦΟΣ.— Ποῦ μπροστὰ ἤμουνα ἴσχυος. Τὸ σκοτάδι ἦταν γιὰ μὲ κί' ἐγὼ γιὰ τὸ σκοτάδι. Τὸ ἤξερα κί' αὐτὸ μ' ἤξερε ἐμένα. Τὸ σκοτάδι ἐγέμιζε μόνο του ὅλες τὶς γωνιές, ὅλες τὶς σκιωμαίδες αὐτοῦ τοῦ λάκκου. Τὸ κάθε τις ποῦ δὲν ἤμουν ἐγὼ καὶ δὲν ἦταν πέτρα, γιὰ μὲνὰ δὲν ἐπῆρχε καθόλου. Ἡμουνα κί' ἐγὼ κοιτάω ἀπ' τὸ σκοτάδι. Τὸ αἰστανόμουνα τριγύρω μου καὶ χωρὶς νὰ κοιτάω τὸ βλεπα.

Τώρα κολῶ τὴν πέτρα καὶ κοιτάω. Δὲν κοιτάω πιά τὴν πέτρα. Ὅχι. Μὲ τὰ μάτια μου ἀναζητῶ τ' ἀστέρια κί' ἢ πέτρα μὲ πληγώνει. Κί' ὕστερα κί' οἱ πέτρες γένηκαν βαρύτερες. Ἐίτε ἢ ἄβυσσο ἔγινε ποῦ βαθεῖα; Κάλιο θάτανε νὰ μὴ σὲ ἤξερα!

Τότες ποῦ δὲν ἤξερα πῶς ὑπάρχουν ἀστέρια, ἐκλούσα τὶς πέτρες, τὴ μιὰ ὕστερ' ἀπ' τὴν ἄλλη καὶ δὲν τὴ βαρυνόμουνα τὴ δουλειά μου!

Τώρα σιχαῖσονται. Τώρα τὰ γέγρια μου ἀδυνατοῦν, τώρα διχογνωμίζω, δὲν ξέρω μήτ' ἐγὼ τὸ γιατί;..

ΗΧΩ.— ... Γιατί...

ΣΙΣΥΦΟΣ.— Κάλιο νὰ μὴ σὲ ἤξερα! Σὺ νιγλιά αὐτῶν ἐδῶ τῶν βράχων ἔχεις σπεῖρει πιά φωνὴ ποῦ ἔμεινε μέσα σὲς πέτρες. Κί' ἀρχισαν κί' αὐτὲς τόσα πολλὰ νὰ μοῦ λαλοῦνε.

Ἄλλοιτες οἱ βράχοι ξανάλεξαν μονάχα τὸν κρότο τῶν πετρῶν, τὸ κρᾶξιμό μου ἐμένα εἴτε τὴ σιωπὴ μου. Κ' ἦταν μέσα σ' αὐτὸ δύναμη. Δύναμη ἦταν σοῦ λέω καὶ ζωὴ.

Τώρα σιγομιλοῦν. Ἐμαθαν μαγικά νὰ σιγομιλοῦνε καὶ τὸ σιγομίλημά τους ταράζει καὶ τὸ σιγομίλημά τους σιχαῖσεται μὲ πρόσωπο. Κάποτε τὸ πρόσωπο αὐτὸ εἶναι φοβερό, κάποτε ἀναγελαστικό, κάποτε πάλι δακρυμένο. Ἡ ταραχὴ τους μοῦ ραγίζει τὴν ψυχὴ καὶ δὲν ἔχουν ἡσυχία ἀπ' αὐτὰ τὰ πρόσωπα. Κάποτε σὲ σκοτεινὰ χτυπιένται σὲς πέτρες, σὰν τὶς νυχτερίδες. Κάποτε σα-

λεύονται, κρέμονται πῶς ἀπ' τὶς γωνιές σὰ μακροῦλά, μακροῦλά κεντιστήρια καὶ τρυπάνε.

Γιατί;

ΗΧΩ.— ... Γιατί...

ΣΙΣΥΦΟΣ.— Τ' ἀκούς; εἶν' αὐτὰ! Οἱ σκορπιοὶ περπατοῦν πάνω σὲ σῶμα μου κί' ἢ ἀρκοῦδα πλάγι μου πλαγιάζει καὶ τὸ φεῖδι τυλίγεται γύρω σὲ γόδι μου, μὰ δὲ μὲ βλάπτουν ἀπ' αὐτὰ. Μὰ ἕνας δικός σου λόγος μ' ἐσκώτισε.

Ὁ λόγος εἶναι κάτι τιποτένιο σὰν ἕνα σπειροῖ ἀμμουδιάς ποῦ πέφτει σὲ μάτι καὶ τὸ τρυπᾷ πέρα-πέρα καὶ τὸ ματώνει. Κάποτε εἶναι σὰ βράχισμα σὲ στήθος ποῦ ἀπ' ἀνόμεσά του φεύγει ἢ ζωὴ.

Πότε πάλι εἶν' ἄνωγες μὲ λεπίδι χωμένο σὲ μυαλό καὶ πότε εἶναι τόσο μεγάλος ποῦ σοῦ φαίνεται ἀρκετὸς νὰ κάνει θρόνυλλα τὴν ἄβυσσο αὐτὴ.

Ξεθεώθηκα, βασανιστήκα. Θάθελα νὰ μὴν ὑπάρχω! (Σιγμὴ σιωπῆς) Κί' ἀκόμα θὰ σοῦ πῶ.

Μοῦ φαινότανε πρῶτα πῶς κολῶ τὶς πέτρες ἀπὸ δική μου βούληση. Τὶς κολῶ γιατί τὶς κολῶ. Μὰ τώρα αὐτὸ πιά δὲ μοῦ φαίνεται. Τώρα ξέρω πῶς σὲ δουλειά μου ὑπάρχει βία καὶ πρόστασια. Πῶς εἶναι κάτι τὸ ἀφεύγατο. Πάνου ἀπ' τὴ θέληση τὴ δική μου ὑπάρχει ἄλλη θέληση ποῦ δυνατὴ Καὶ μόνο νὰ τὸ σκεφτεῖς! Νὰ αἰστανεσαι πῶς τὸ χέρι κάποιου σοῦ σφίγγει τὸ στήθος καὶ τὸ διάζει ν' ἀνασαινεῖ. Ἐ! Πῶς σοῦ φαίνεται αὐτό;

Ἡ ἀνάσα, ποῦ δὲ σοῦ κάνει κόπο, ποῦ ἐσύ οὔτε τὴν ξέρεις— ἐσύ ὁ ἴδιος. Μὰ διὰν κάποιος σὲ διάζει ν' ἀνασαινεῖς; Ἄν ξένο γέρι... σὲ διάζει σὲ τέτοια ἐσωτερικὴ, ἡσυχὴ πράξη σὰν τὴν ἀναπνοή; Πῶς σοῦ φαίνεται αὐτό;

Ἐγὼ τὴ μισῶ!

Ποῖος ξέρεῖ ἄνωγες. Μπορεῖ καὶ νὰ μὴν ὑπάρχει τίποτα. Ἐάν μποροῦσα τοῦλάχιστο νὰ ξέρω πῶς κάτι ὑπάρχει! Μέσα σὲ σκοτιάδια τί μπορεῖ νὰ ξέρεῖ κανεὶς; Ὑπάρχει εἴτε ὄχι. Κί' ἂν δὲν ὑπάρχει τότες βέβαια θὰ ὑπάρχει τὸ τίποτα. Τὸ τίποτα ποῦ τὸ δουλεύω ἐγὼ. Τὸ τίποτα ποῦ μὲ ποσοιάζει. Τὸ τίποτα ποῦ εἶναι ἀφέντης τοῦ κάτι... Μὰ τότες θέλω νὰ εἶμ' αὐτὸ τὸ τίποτα. Εἶν' αὐτὸ τόσο ὀλοφάνερο, τόσο ἀπλό, σὰν τὴ μαγκούρα ποῦ μ' αὐτὴνα ὁ κλέφτης σοῦ σπᾶνει τὸ κεφάλι.

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ.— Τελειώσες;

ΣΙΣΥΦΟΣ.— Θαροεῖς πῶς αὐτὸ μπορεῖ νὰ τελειώσῃ. Αὐτὸ μπορεῖ μονάχα ν' ἀρχίσει!

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ.— Ὁ καλλιτέρας παρηγορητὴς εἶν' ἐκεῖνος ποῦ ἀκούει σιωπῆλὰ διὰν ὁ βασανισμένος τοῦ μιλά γιὰ τὰ βάσανά του. Οἱ θεοὶ τὴν ξέρονε αὐτὴν τὴ σιωπὴ. Ἡ σιωπὴ τους δὲ σημαίνει ἀδιαφορία μὰ παρηγοριά. Κάθε τις ποῦ σιωπᾷ καθησυχάζει. Ὁ θάνατος κί' ὁ θεός.

Ἄν ὁ θάνατος ἀρχίναε νὰ μιλήσει ἤθελε γίνεῖ ζωὴ. Ἄν δοκίμαζε νὰ μιλήσει ὁ θεός ἤθελε γίνεῖ ἄθροπος. Αὐτοὶ στέκουν ψηλότερα ἀπ' ὅλα γιατί δὲν ἔχουν τὸ χάρισμα τοῦ λόγου. Ἡθελα νὰ σὲ καθουχάσω.

ΣΙΣΥΦΟΣ.— Καταραμένος νᾶσαι μ' αὐτὴ σου τὴν καθουχάση. Δὲ μοῦ λὲς τί ἦσονται λοιπὸν τότες

πὸν μ' ἐμιλοῦσες γιὰ τ' ἀστέρια; Γιὰ τὴν θεικιά φωτιά;

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ.— Μὲ τὴ σιρόα τοῦ θανάτου.

ΗΧΩ.— Θανάτου...

ΜΑΚΡΥΝΟΤΕΡΗ ΗΧΩ.— ...Θανάτου...

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ.— "Ἄς γίνεῖ ἔτσι! Εἶναι τὸ ἴδιο.

Καὶ τόρα ἔλα πὸ κοινὰ καὶ ἄκου.

'Ἀπ' τὴ φωτιά πὸν πῆρα ἐγὼ ἀπ' τὸ Δία κι' ἔδωκα στοὺς ἀθρώπους μού ἔμεινε μιὰ σπίθα. Εἶναι πολὺ μικρὴ καὶ πολὺ φωτεινὴ καὶ πολὺ ζεστὴ. Φέγγει μὲ φῶς γαλάζιο, σὰν ἓνα ἀπ' τὰ πὺθ μεγαλά τ' ἀστέρια μὰ ἀλλάζει καὶ κάποτε σὲ ἥλιο. Τὴν εἶχα κρυμμένη μέσα σὶτὸ στήθος μου, διὰν πλάγιαζα πάνω σὶτὸν Καῦκασο κρυφωμένος σὶτὸ δρόμο γιὰτὶ εἶχ' ἀρπάξει τὴν φωτιά. Μόλις ἄκουσα ἀπ' τὸ κάρφωμά μου ὁ Δίας εἶχε δεῖ πὸς μαζί μου εἶχε κρυφώσει κι' ἀπὸ τὴν σπίθα. Τότες ἔτσι κατόπι μου τὸν γύρα.

Εἶναι φρέμα πὸς ὁ γύρας μού σιρόαζε πόνυ τὰ σωθικά μου. "Ὀχι! Ἐπειὸς ἐπεθουλεύετο τὴν καρδιά μου. "Ἦνελ' ἀπ' τὴν καρδιά μου νὰ ξεκολληθεῖ τὴν φλεγμονὴν σπίθα. Μὰ δὲ μποροῦσε. Ἡ σπίθα ἔμνησκε καὶ ἦταν ἡ ὑπερόπτιση μου. Χίλιες φορὲς θὰ μὲ σὺντριβε ὁ Δίας μὲ τ' ἀστροπελέκι του ἃ δὲ φοβοῦνταν μήπως σβύσει κι' ἡ σπίθα μαζί μ' ἐμένα. Καὶ γιὰ γάργη ἀνηγής μὲ κρατοῦσαν αἰχμηλάτω γιὰ νὰ πάθω γι' αὐτήνα. Μὰ ἐγὼ δὲν πέθαινα!

Τὶς ἀγγὲς ἡ σπίθα ἔφεγγε μέσ' ἀπὸ τὸ στήθος μου σὰν πορφυρὸ χάραμα καὶ σὶς ὄρες τῆς νυχτερινῆς βίγλας σὰν ποῦλια. Μιὰ λάμψη μὲ δύναμη ἀνήκουστη ἔπεσε ἀπ' τὴ σπίθα πάνω σὶτὸ γέρο Καῦκασο, πὸν τὰ αἰώνια του γόνια ἐφλέγοντο ἀπ' τὶς ἀχιτὶδες τῆς ὁσάν ἀπὸ τὸ φῶς τῆς ἀγνῆς. Καὶ ἔκρυπτοσαν ἀπ' τὸν ὕπνο οἱ ἀθρώποι κι' ὕψωναν τὸ μέταλλο κι' ἐκοίταζαν τὶς κορφὲς τοῦ Καῦκασου κι' ἔλεγαν:

'Ὁ Ποσειθεὸς ἔη! 'Ὁ Προμηθεὸς πλεοῶνει ἐκεῖ ἀπάνου τὴν καταδίκη του. 'Ὁ Προμηθεὸς εἶναι φωτεινὸς σὶτὰ πάθη του!

Κι' ἔγινεν ἔτσι πὸν οἱ ἔννοιες τῆς ζωῆς καὶ τῆς ὀδύνης, τῆς ὀδύνης καὶ τῶν ἀστέριων ἀχιτῶν, τῆς τιμωρίας καὶ τῆς ὑπεόπτισης δόξας ἐνωθήκαμε κι' ἔγιναν ἓνα σὶτὰ χεῖλια καὶ σὶτὰ συνασθήματα τῶν ἀθρώπων. Συνεδεδήκαμε ὅλες αὐτὲς οἱ ἔννοιες ἀξεχώριστα σὶτοὺς αἰῶνες.

Πλάγι σὶς τέσσαρες πηγὲς τοῦ φωτὸς ὑπῆκε καινούργια δυνατὴ πηγὴ ἡ ὀδύνη.

Στὴν στερητὴν αὐτὴ πηγὴ ὑπάγει περισσύτερον δύναμη καὶ πίστη οὐδὲ παρὰ σὶς τέσσαρες πηγὲς. Μέσα τῆς κλείνει ἀπὸ τὴν καταγίδα τῶν ἀναστεναγμῶν, τῶν δακρυῶν τὴ θάλασσα, τὴ γλόβια τῆς ὀδύνης καὶ τὴ σαπίλα τῆς σκόνης τῶν ἰνυμάτων. "Ὁ τι φτίρωσε σὶτὰ ἰνυμάτα εἶναι αἰδῶνιο. "Ὁ τι λούστηκε μὲ δάκρυα εἶναι ζωντανό. "Ὁ τι αλέγεται μὲ τὴν αἰδῶν τῆς ὀδύνης εἶναι δυνατό. Κι' ὅτι τραγουδεῖ ὁ ἀναστεναγμὸς σὶτὴν θλιβερὴν τὴν ἦσπα. τ' ἀκούει χιλιάδες ἀθρώποι δυνατωμένοι ἀπ' τὶς ὀδύνες.

Κι' ἐστερεώθηκαν οἱ καρδιὲς τῶν ἀθρώπων ἀπ' τὴν καινούργια θροισμάνα τῆς δύναμης κι' ἐ-

μεγάλωσαν ἀπάνω τῆς σάν τὲ κενοῦργιο θέμελο ζωῆς οἱ νέες φετιὲς πὸν μοιράζονταν ἀνάμεσὸ τους τὸ φῶς τῆς ὀδύνης καὶ τὸ ποτῆρι τῶν δακρυῶν καὶ ἀπ' τὸ κενεῖν τοῦ φλεγόμενου πνεύματος ἀνιλοῦσαν δυνάμεις. Καὶ βλέποντάς τους ὁ Δίας πρόσταξε νὰ μὲ ξεχωρῶσουν καὶ νὰ μ' ἀφήσουν λεύτερο.

"Ἄς πάρει—εἶπε—ἡ κορφὴ αὐτὴ νὰ φλέγεται μπροστὰ σὶτὰ μάτια μου ἀπ' τὴ δόξα αὐτοῦ τοῦ μάρτυρα.

Κι' ἐσηκώθηκα. Κι' ἀπ' τὴ λαβωματιά τοῦ στήθους μου βγήκ' ἡ σπίθα τῆς ζωῆς κι' ἐπύρριψε μπροστὰ φέγγοντας τὴ σιρόα μου. Κ' ἐγὼ ἀπλώοντάς σ' ἐκείνην τὰ χεῖρια μου τὴν ἀκολουθοῦσα σὺν μ' ὀδήγαε.

Καὶ τὸ χάραμα ἀντιάλλησεν ἡ σπίθα μου μὲ χίλιες φωνὲς ζωῆς κι' ἀνθισε μὲ χίλια λουλούδια. Κι' ἔνοιωσα τότες σὶτὰ χεῖρια μου δύναμη καὶ τὸ μεγαλό μου δούλεψε καὶ πλημύρισε ἡ καρδιά μου ἀπὸ ἐλπίδα.

Καὶ τὴν ἴδια στιγμή ἄκουσα τὸ κρόξιμο τοῦ γύρα κι' ὁ ἴσκιος τῶν φτερῶν του τῶν ἀπλωμένων πάνω ἀπ' τὴν ἀνατολὴ καὶ τὴ δόση πλάγιασε ἀπάνω σὶτὸ δρόμο μου. Τόσοιο τὸ σταλμένο ἀπ' τὸ Δία γύρευε ν' ἀρπάξει τὴν σπίθα μου, τὴ σπίθα τῆς ζωῆς.

'Ὁ γόθος μ' ἔλιωσε τότες καὶ τὴν ροιφήξα μὲ τὴν ἀνάσα μου. Μὲ τὴ ζεστὴ ἀνάσα τῶν χειλιῶν μου τὴν πῆρα, τὴ γουσαμῆνια, σὶτὰ στήθια μου καὶ τράβηξα σκεπασμένος μὲ τὸ μαντίνα μου.

Καὶ δὲ μ' ὀδήγησε ἡ ἐλπίδα. Σιωπηρῶς, γρήγορα, ἐγὼ. Καὶ σὰν τὸ σπορὶ πὸν κούθει σὶτὸ γόνα τὸ σπόρο τῆς ἐποσῆς του θέλω νὰ κρῖνω ἐδῶ σὶτὴν ἄβυσσο τὴ σπίθα τοῦ πνεύματός μου. Γιατὶ εἶπα, ἐγὼ τοῦ ἐαυτοῦ μου. «Θὰ τὴ γαρίσω σ' ἐκείνον τοῦ εἶναι δυνατὸς καὶ τυφλός, πὸν δουλεύει καὶ κερτερεῖ, πὸν ὑποφέρει καὶ δὲν ξέρει.

Στὴν ἄβυσσο τῆς ἀγνῆς καὶ τοῦ σκότους, σὶτὴν καινούργια τῶν ἐπιτάθμων καὶ τῶν ἐφῶν ἰδρύτων καὶ τῆς ἀνάγκης πὸν δὲν ἔχει τέλος, θὰ ρίξω τὴν σπίθα μου.

Καὶ θὰ τὴ δώσω σ' ἐκείνον πὸν ἀδικεῖται καὶ δὲ γογγύζει γιὰ νὰ ὀρμηθεῖ γιὰ τὴ ζωὴ σὰν κλωνὶ καρποφόρο.

Θὰ τὴ ρίξω σὲ στήθος δυνατό, θὰ τὴ δώσω σὲ χεῖρια σιδερένια, θὰ φωτίσω μ' αὐτὴν τὸ μεγαλό τὸ δυνατό, πὸν εἶναι σὰν τὴ χεῖρα γῆς τὴν ἀκαφτὴ πὸν δὲν κάρπισ' ἀκούα.

Θὰ τὴ δώσω σ' ἐκείνο πὸν σωμαίνει καὶ ὑποφέρει.

Θὰ τὴ δώσω σ' ἐκείνον πὸν δὲ θυμῆται τὴν ἀρχὴ τῆς δουλειᾶς του καὶ δὲν προσμένει τὸ τέλος τῆς. Σ' ἐκείνον πὸν δὲ στεγνώνει ὁ ἰδρωτὸς του, πὸν περῶ σὶτὴν ἄβυσσο τοῦ λιοπυριτοῦ, ἐκείνον θὰ προκίσω. Κ' ἐδιάλεξα ἐμένα.

Σκίζω τὸ μαντίνα μου καὶ σοῦ τὴν παραδίνω τὴν θεικιά σπίθα. "Ἐλα καὶ πάρε τὴν!

(Στὴν καὶ ξαφνικὸ φῶς)

ΣΙΣΥΦΟΣ.— "Ἄ!...

III

Ἡ ἴνα τοποθεσία. Μεσημέρι. Καίει δυνατός ἥλιος. Πάνω σ' ἓνα κοιτώρι κάθεται ὁ ΣΙΣΥΦΟΣ. Φορεῖ κοντὴ μπλουζα λατόμου κι' ἔχει γυμνά τὰ μπράτσα καὶ τὰ πόδια. Ἡ ἔντονη οἰκονομία του φέρνει κοντὸ καὶ βαρὺν Γακιο. Ἀπ' τὸ μέρος τῆς πλατείας ὁ θόρυβος πότε ξεκοπᾶ καὶ πότε σταματᾷ.

ΜΑΚΡΙΣΜΕΝΕΣ ΦΩΝΕΣ.— Ὁ ἐμπροσθίης, ὁ ἐμπροσθίης! Πιάσε τον!

ΦΩΝΕΣ ΠΙΟ ΚΟΝΤΙΝΕΣ.— Πέρασ' ἐδώθε. Τράβηξε πρὸς τὰ κει!

ΣΙΣΥΦΟΣ.— Πιάσε τον ἄνεμο σιὸν κάμπο! "Ὠχ... ὦ! πὼς κεντρίζει!

ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΚΗΡΥΚΑ.— Ἐκατὸ οὐντιοιες χροσές γιὰ τὸ κεφάλι τοῦ ἐμπροσθιῆ! Ἐκατὸ οὐντιοιες χροσές!...

ΣΙΣΥΦΟΣ.— Βάλε, καλύτερα, βλάκα, τὰ χέρια σου στὴ φωτιά. Θάναι αὐτὸ πὺδ σοφὴ πράξη παρὰ τὸ νὰ γυρεύεις αὐτὸ τὸ κεφάλι.

Ἡ ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΚΗΡΥΚΑ (ἀπὸ μακριά).— Ἐκατὸ οὐντιοιες χροσές γιὰ τὸ κεφάλι του... Ἐκατὸ οὐντιοιες... .

ΣΙΣΥΦΟΣ.— "Ὠχ-ὦ! Τί φωτοχουσία! Πετυχημένα τοὺς κάπνια!

ἈΛΛΕΣ ΦΩΝΕΣ (πὺδ ἀπομακραίνονται).— Πιάσε, κράτα!..

("Ἐρχεται ὁ ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ, ἔχει τὴν ὄψη φωτινοῦ πνέματος)

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ.— Πάλι θρηῆνοι, πάλι συφορές καὶ κακουργήματα! Δὲ θὰ πάρει ἀραγες ποτὲς τὸ κίβριμα ν' ἀντηχίῃ πάνω στὴ γῆς;

ΣΙΣΥΦΟΣ.— Κάποιος ἔρχεται... Δὲν εἶν' ἀπ' τὴν πολιτεία. Κάποιος διαβάτης. Ἀρκετὰ παρὰξενος διαβάτης! Δὲς νὰ χιτίζει κι' αὐτὸς κάτι κ' ἔρχεται γιὰ πέτρες ἐδῶ πέρα; Δὲ μοιάζει γίγαντας, δὲ θὰ σηκώσει πολὺ... Μὰ ἔχει κάτι ἀπίστο του πὺδ γιὰ χάρη του κι' οἱ πέτρες θὰ πύργαιναν κατόπι του... Τί κεντρός!..

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ.— Εἶν' ἐκεῖνος!... Ἡ δύναμη... Ἡ ἔσκαλωμένη δύναμη τῆς ἀθύσου. Εἶν' ἐκεῖνος. Ὁ μεγάλος, ὁ σκληρός, ὁ δυνατός! Καινούργιο φῶς ἀναβρῶζει ἀπ' αὐτόνα... Εἶν' ὁ πηλὸς ὄλων τῶν ἀγαλιμάτων πὺδ ἔβρωσαν οἱ αἰῶνες, τὸ θέμελο ὄλων τῶν οἰκοδομιῶν. Ἦ ἀσθέσει ὄλων τῶν τοίχων... Εἶν' ἐκεῖνος τὸν ἀναγνωρίζω. Χαῖρε τιᾶνα!

ΣΙΣΥΦΟΣ.— Ἐμένα μὲ λένε Σίσιφο. Μοῦ φαίνεται πὼς κάποιος σ' εἶχα ἀκούσει.

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ.— Ἐκεῖνος εἶν' ἐκεῖνος! "Ἡμouνα βέβαιος... .

ΣΙΣΥΦΟΣ.— Ποῦ καὶ πότε σὲ εἶχε ἀκούσει;... Λιάβολο! Δὲν σὲ εἶδα, σ' ἀκούω ἄνω... .

ΦΩΝΕΣ ΑΠΟ ΜΑΚΡΙΑ.— Ὁ ἐμπροσθίης... ὁ ἐμπροσθίης!.. Ἐκατὸ οὐντιοιες χροσές... Πιάσε!.. Κράτα τον!..

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ.— "Ἡμouνα βέβαιος πὼς ἦταν ἐκεῖνος! Τὰ πατήματα πὺδ βαδίζουσαν πρὸς τὸ ἐρχομένο. Οἱ ὄμοι πὺδ συλῶνον τὴ ζωὴ. Τὰ στήθια πὺδ θ' ἀναδώσουν τὸ στεγρὸ τ' ἀνάγκασμα τοῦ

θροιάμβου, πρὶν φτάσει ἢ σιεργὴ σιωπὴ ἐπὶ γῆς. Εἶν' ἐκεῖνος, ὁ οἰκοδόμος τοῦ ἐρχομένου... .

Μὰ ποῦν' τὴν ἢ σπῖθα; Τί τὴν ἔκανες τὴ σπῖθα μου;

ΣΙΣΥΦΟΣ.— "Α! Εἶσαι οὐδὲ πὺδ μοιράζεις τὰ γιουρινα κεριά; Ἐοῦ, πὺδ οἰπαιρονα γι' ἀητόν; Δουπόν, λοιπόν; Ποιές μου δὲν ἤθελα φαντασθεῖ πὼς ἔχεις τέτοια κακδομοιορ ὄψη! Σὲ θαρροῦσα πὺδ μεγάλο, πὺδ ἀντρειωμένο κι' ἀκόμα πὺδ δυνατὸ. Πολὸν πὺδ δυνατὸ! Γιὰ δὲς, γιὰ δὲς τί ἔξοχη φωτοχουσία ἔχει ἐκεῖ κάτου! Δουπόν, λοιπόν; Κ' ἐγὼ τὸν ἔπαιρονα γι' ἀητό. Γιὰ σιαλυμένο ἀπὸ τὸ Δία!.. "Ὠ ὁ βλάκας ἐγὼ! Ὁ φουκαρᾶς ἐγὼ! Μωρὲ ἐπὺ εἶσαι πετοὶ καὶ κόκκαλο! Κι' ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι ἀραγρε; Μήπως ἔχεις πάλι κανένα φανασάκι σιὸν κόρφο σου; Ἐγὼ ὡς τὴν ὥρα δὲν ἤρθα σιὰ συγκαλά μου ἀπὸ τὰ θάματα τῆς σπῖθας σου. Τὰ βέπειες τὰ θάματά της; Κοίτα τὴν πολιτεία!.. Κοίτα!.. Κ' ἐγὼ τοῦ μιλοῦσα ὅπως μιλάνε μὲ τοὺς θεούς! "Αθλια ὑπαρξη!

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ.— Μεγάλος καὶ δυνατός, μὲ ουναισθησι τῆς δύναιμῆς του. Ἐγὼ τὸν ἤθελα τέτοιον. Τέτοιον ἄντρα ὄνειρευόμουνα! Γεννάροχη λαῶν καὶ αἰῶνων... Εἶν' ἐκεῖνος!

ΣΙΣΥΦΟΣ.— Φίλαρεῖ σὰν τρελλός. Ἐνα τρελλὸ κουνουπι τέτοια πάνω-κάτω θὰ σφίριζε σ' αὐτὸ μου.

Μπᾶς κ' ἔχεις πυρετὸ, ἀγαπητέ μου;

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ.— Ἐμπρός, ἐμπρός νὰ φουξῶ τὴ θεϊκιά φλόγα σ' αὐτὸν ἰδὸ δυνατὸ πηλό. Γρήγορα, γρήγορα νὰ ἐμψυχώσω αὐτὰ τὰ στήθια... Ἡ σπῖθα... ποῦν' ἢ σπῖθα ποῦ σοῦ εἶχα μπιστευτεῖ;

ΣΙΣΥΦΟΣ.— Ἡ σπῖθα σου δὲ μοῦ χροιάζεται πιά! Πρέπει νὰ σοῦ πῶ πὼς εἶχα μερεθέματα μ' αὐτήνα. Τὴ σιγμὴ πὺδ τὴν εἶχες οἶξει, θυμᾶσαι, ἐκεῖ κάτω, στὴν τρύπα μου, ἔγιαν ἀξαφρα τόσο φωτεινὰ τὰ γύρω, τόσο φωτεινὰ πὺδ λίγο ἔλειπε νὰ τυφλωθῶ ὁλότελα. Μὰ σνεῖθισα κατόπι. Κι' εἶδα πὼς ἐκεῖνα πὺδ ἔσερα γιὰ πέτρες εἶταν οἱ συφορές μου κι' ἐκεῖνο πὺδ ἐκαλοῦσα κορφε ἦταν ἢ ἀνοησία μου, κι' ἐκεῖνο πὺδ ἐκαλοῦσα ἄβουσο ἦταν ἢ θλίψη μου. Τότες ἔπεσα χάμου κι' ἔκλαγα πι-κρά. Ἡ γῆς δὲ φτάνει νὰ καταπιεῖ ὄλα τὰ δάκρυα πὺδ εἶχα χύσει.

Ὑστερα τὰ δάκρυά μου στέγνωσαν μὲ μιᾶς κ' εἶπα: Ἡ θαρότητα τῆς συφορᾶς εἶναι πάντα λιγότερη ἀπ' τὴν ἀνοησία ἐκεῖνοῦ πὺδ τὴν παθαίνει, τὸ θάθος τῆς ἀδικίας εἶναι πάντα λιγότερο ἀπ' τὴν ἀνοησία τοῦ ἀδικημένου. Τότες σηκώθηκα.

Καὶ σὰν σηκώθηκα εἶδα πὼς ἢ σπηλιά μου πὺδ σιὰ σκοτεινὰ τὴ θαρροῦσα κόσμον ἀλάκαρο δὲν ἦταν παρὰ παληοκαλέθα πὺδ ἄν τὴν ἔσπρωγγες λιγάκι δυνατὰ προοῦδες νὰ τὴν γκρομῖσεις. Τὴν γκρομίζω λοιπὸν ἀμέσως μ' ἓνα σπρώξιμο καὶ βγά-ζω ὄξω τὸ κεφάλι μου.

Ἦταν φωτεινὰ, πολὺ φωτεινὰ ὄξω.

Τὸ μεγάλο τ' ἀστέρι πὺδ μοῦλιεγες πὼς βασίλειε τὴ μέρα σιὰ ὑψη ἔφεγγε μπροστὰ σιὰ μάτι μου. Καὶ πρῶτα πρῶτα ὑψώθηκε ἀπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι μου κι' ὕστερα κλιτίτηκε τὸν κατήφορο.

Κι' ἐγὼ τὸ κοίταξα, τὸ κοίταξα... .

Κ' ἐβγήκαν ἀστέρια πὺδ μικρὰ κί' ἀναβαν ἀπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι μου καὶ μ' ἔγγεφαν. Μὰ κί' αὐτὰ σθύσανε. Κ' ἐγὼ κοίταγα τὴ μέρα, κοίταγα τὴ νύχτα καὶ πάλι μέρα καὶ πάλι νύχτα καὶ ξανά καὶ ξανά...

Καὶ ξέρεις τί θὰ σοῦ πῶ; Ἔνοιωσα τότιες πῶς κί' ὁ οὐρανός, αὐτὸς ποὺ τὸν καλοῦμε τάχα Ὀλυμπο, εἶναι κί' αὐτὸς σὺν τῇ δικῇ μου, μόνο ποὺ εἶναι ἀναποδογυρισμένη, ἄβυσσο, πῶς μέσα στήν ἄβυσσον αὐτὴν ὁ Δίας εἶναι τέτοιος δούλος σὺν καὶ μένα καὶ πῶς ὄλ' αὐτὰ τ' ἀστέρια δὲν εἶναι παρὰ πτέρους μεγάλες καὶ μικρότερες ποὺ τίς κωλάει κί' ἐκεῖνος τὸν ἀνήφορο κί' αὐτὲς ὄλο καὶ ξαναπέφτουν σὺδ θυδῶ.

Ἄ! ἄ! Ἄν εἶν' εἶτοι —σκέψημα—τότιες τὸ πρόμα ἀλλάζει. Μὰ ποιὸς τὸ ξέρει; ἴσως καὶ νὰ μὴν εἶν' εἶτοι. Μὰ ξέρεις, μ' ἔπιασε τότιες ἓνα γέλοιο, τέτοιο γέλοιο, ποὺ ἡ καρδιά μου ραγίστηκε δπως ραγίζεται ἡ καρδιά τοῦ ἐπιμοθάνατου. Κί' ἴσπερὶ μὲ πῆρε μιὰ θλίψη, τέτοια θλίψη, ποὺ ξανάπεσα κ' ἔκλαγα. Ἦρπεσα, σοῦ λέγω, πάνω στὶς πέτρες κί' ἔκλαγα κί' ἀπ' τὰ δάκρυά μου ἔγιναν δυὸ θάλασσες τόσο πικρὲς κί' ἀρυνρὲς ποὺ μέσα τους κάθε ζωὴ σβαίνει. Τέτοιο πρόμα μοῦ συνέθηκε.

Γιατὶ τάχα ἔκλαγα, ὁ θάλακας, δὲν τὸ καταλαβαίνω ὡς τὰ τόρα. Σκότισέ με, δὲν τὸ καταλαβαίνω. Κάτι γκρεμίζονταν, κάτι ἔπεφτε, κάτι ραγίζονταν, μέσα μου... Μὰ κί' αὐτὸ μοῦ πέρασε. Κί' ἡ σφοδρὰ εἶναι κί' αὐτὴ πέτρα. Κιλιέται ἀπάνω στήν καρδιά καὶ πέσσει. Κί' ὄλο... κί' ὄλο...

Κί' ὅταν τὰ καιροσυλλογίστηκα ὄλ' αὐτὰ, ἦτάν οὐκ ἔμε γιὰ πῆρε ἡ μεγάλη θλίψη τοῦ κόσμου.

Καὶ τότε; ὡς γέννησαν πιά σφοδρὰ πολλὰ πρόματα, κί' αὐτὰ τὰ πολλὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ... Ἄ! ἴν, λοιπόν;..

Γιατὶ κί' ὁ χρόνος εἶναι κί' αὐτὸς βέβαια πέτρα. Κυλιέται τὸν ἀνήφορο καὶ ξαναπέφτει σὺδ θυδῶ. Καὶ τὴ σκόνη ποὺ πετᾷ σὺδ κύλισιά του τὴν καλοῦν ζωή. Σταχτερή, σκορπιουμένη σκόνη...

(Παίρνει λην σκόνη καὶ τὴ φροσῶ)

Προῦ!

Μὰ ἐγὼ ἔπαυα πιά νὰ λυπᾶμαι γιὰ κάτι τις. Μόνο ποὺ μ' ἔκαιε τὸ φῶς. Τόσο μ' ἔκαιε ποὺ τὰ μάτια μου καυγόντανε λὲς καὶ μέσα σὲ φλόγες. Καὶ τὸ μυαλό μου ἀκόμα γλεγοῦτανε. Γιατὶ ἂν ἡ ζωὴ εἶναι ἡ σκόνη τῆς πέτρας ποὺ τὴν κυλᾶνε ἐκατομμύρια κ' ἐκατομμύρια γκρεμίζονται καὶ χαλνιένται με τὴν ἰδέα πῶς ἡ πέτρ' αὐτὴ κάπου θὰ φιάζει καὶ τὴ σφοδρῶνον ἀπάνω κί' ἐκεῖνη δὲ φιάζει καὶ ποτὲς δὲ θὰ φιάζει, τότιες ὄλο αὐτὸ τὸ οὐπαν δὲν ἀξίζει παρὰ νὰ... καταλαβαίνεις; νὰ τὸ κάνεις εἶτοι.

(Κάνει πῶς σφοδρῶνει σὺν ἀγέρα)

Κατάλαβες;..

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ.— Ἄθλια ἔπαρξη! Κί' ἀπ' αὐτὴν τὴ λάσπη ἤθελ' ἐγὼ νὰ χτίσω νέους κόσμους! Κί' ἡ σπίθα; Ποῦν' ἡ σπίθα ποὺ σοῦ τὴν εἶχ' ἀρῆσει; (Μεγάλοι ὄγκοι φλόγες θρῶνουνται ἀπάνω

ἀπὸ τὴν πόλη ποὺ καλεῖται ἀκούονται κραυγὲς φοιτικῆς).

ΦΩΝΕΣ ΜΑΚΡΙΣΜΕΝΕΣ.— Θάνατος, θάνατος σὺν ἐμπορησῆ!

ΦΩΝΕΣ ΑΠΟ ΚΟΝΤΑ.— Ἐκατὸ οὐντιες γιὰ τὸ κεφάλι του! Ἐκατὸ οὐντιες χροσῆς! Πιάστε τον! ΣΙΣΥΦΟΣ.— Μὰ τί ζέστη εἶν' αὐτὴ! Οὐχ!

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ (Κουνάει δυνατὰ τὸ Σίτουφ).

Ποῦν' ἡ σπίθα μου, ξεμωλιωμένε!

ΣΙΣΥΦΟΣ (Ξεφεύγει ἀπ' τὰ χέρια του, δείχνει κατὰ τὴν πόλη μὲ τὸ δάχτυλο καὶ λέει οἰγὰ). Ἐκεῖ, ἐκεῖ θὰ βρῆς τὴ σπίθα σου.

ΜΑΚΡΙΣΜΕΝΕΣ ΦΩΝΕΣ.— Πιάστε, κρατῆστε τον!..

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ (Σηκώνει τὸ μαγικό του τὸ ραβδί)

Ἐπειδὴ δὲν τὴ δέχτηκες στὰ στήθια σου τὴ θεϊκὰ φωτιά, τοὺς ἔφερες γήινες πυρκαγιές... Ἐπειδὴ δὲν ὑψώθηκες ψηλὰ ἀκολουθώντας τὸ φῶς, κατέβασες ὡς ἐσένα τὰ οὐράνια... Γιὰ ἓναν αἰῶνα, γιὰ δυὸ, γιὰ διακόσιες χιλιάδες χρόνια σὲ παραδίνω στήν ἐξουσία τῆς ἀμνηστίας, στήν ἐξουσία τοῦ πέτρινου ἕσανο.

(Ὁ Σίτουφος μεταμορφώνεται σὲ ἄμορφη πέτρα).

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ (Χανόμενος μὲ τοὺς ἀνέμους).

Κί' ἐοὺ ξεδικηθήκες, ὦ Δία, θεὲ τοῦ κεραυνοῦ.

Μετάφραση ἀπὸ τὸ Ρωσικὸ).

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΑΝΟΝΙΔΗΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΣΤΟ ΓΑΡΔΙΚΑ

Ἄφου πιστὰ μαθήτευες σὸ γέρο Μιστριώτη, — μὲς τὸ Μεγάλο τὸ Σκολεῖο θὰ βρῆς παρῶα χρυσῆ, ποὺ ἀτελεισμένη ἀπόμεινε, μονάχα καὶ διότι τῆς ἔλειπες ἐσύ.

ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Ραβδί γιὰ τὴ Δημοτικὴ σ' ετοίμασαν καὶ σένα. Σ' ἄφησε καὶ δὲ σ' ἔοβησε τοῦ Γενικοῦ ἡ πένηνα.

ΣΤΟΝ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟ

Ξένος ὡς τόσο ἀπόμεινες, στὴ γλώσσα, στὴ σκηνή, παντοῦ τὴ μύτη σου ἔχωσες, ξενοπουλῶντας πέρασες, καὶ τὸ «προτελευταῖο» σου φοιχτὰ μᾶς συγκινεῖ— τὴν κεφαλὴ δὲν ἄλλαξες, σὰ λύκος κί' ἂν ἐγέρωσες.

ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Ἄφου μὲ τὴν ἀξία σου τίποτα δὲν ἐνέργησες, τὸν οἶχτο πιά στοχάστηκες ρεκλάμα σου, κί' ἀπέργησες.

ΠΙΚΡΑΓΚΑΘΗΣ

Εἶναι ἀναντίλεχτο πῶς ἔπαθε πολλὰ τὸ κακόμοιο τὸ ἔθνος καὶ πῶς ἀπὸ τὰ χειρότερα του τὰ παθήματα, στάθηκε ἡ σκλαβιά. Δὲν ξεχνιέται αὐτὴ ἄνε οβῆσε. Γιὰ τοῦτο ἔχομε ὀλοένα τουρκοκρατίη σὸ ζήτημα τὸ γλωσσικὸ.

***

Ἄδικιες γίνανε, γίνονται καὶ θὰ γίνουνε ἀπειρες. Μὰ σὸ τέλος τὸ δικιο νικᾷ. Ἀπόδειξη, ποὺ ζοῦνε οἱ ἄδικοι. Νὰ εἶτανε ἀδικημένοι παντοτεινά, δὲ θὰ ζοῦσαν, θὰ προτιμοῦσαν τὸ θάνατο.

Ψυχάρης